עין משפט נר מצוה

לה א מיי' פ"ב מהל' עבודת יוה"כ הל' ה:

לו ב מיי' פ"ג מהלכות תמידין הלכה ה:

לז ג מיי' פ"ב מהלכות עבודת יוה"כ הל' ה:

גליון הש"ס

גמרא וזהב אופיר. מלכים א' י' י"א. זהב מופז. מ"א י' י"ח. זהב שחוט. מ"א י' ט"ז. זהב סגור. מ"א י' כ"א. זהב פרוים. דה"י ב' ג' ו': רש"י ד"ה קב גחלים. לתוך אמה סילון. עיין לקמן דף מו ע"ב תוד"ה כי פליגי:

רבינו חננאל

אמר רב אדא בר אהבה ש"מ מעלות דאורייתא והכי גמירי להו. פי' כגון עשר קדושות שמנינו במשנתינו, וקדושת כל אחת יש לה מעלה מן האחרת, ומעלת ההיכל זולתי מעלה בין האולם ולמזבח. ואסיקנא אולם ובין האולם ולמזבח חדא קדושה הוא, היכל ואולם שתי קדושות הם. מפני מה לא היתה מחתה של זהב בכל יום, שהתורה חסה על ממונם של ישראל. תני חדא נתפזרו לו קב גחלים מכברן לאמה. ותניא אידך קביים. בשלמא הא דתני [קב] רבנן היא, דתנן בכל היום חותה בשל ארבע קבין ומערה לתוך מחתה של שלשת קבין ומתפזר קב. אלא הא דתניא קביים לר' יוסי ליתה, דהא ר' יוסי חותה בשל סאה והיא ו' קבין, ומערה בשל שלשת קבין קתני. נשארו ג' קבין, לרבנן נמי ליתה דהא קב נשאר להן. ושנינן דר' ישמעאל בן ר' יוחנן בן ברוקה היא, דתני בשל קביים היה מכניס, נשארו מן הארבעה קבין [קביים]. ובא רב אשי ואוקמה לר' יוסי ואמר הכי קתני ר' יוסי חותה בסאה מדברית, ומערה לתוך שלשת קבין ירושלמיות. וגרסינן בעירובין פרק כיצד משתתפין בתחומין. ת"ר סאה ירושלמית עודפת על של מדברית שתות. בכל יום היתה המחתה כבדה שהיתה גלדה עבה [והיום רך]. ולמה היתה היום ידה ארוכה, כדי שתהיה ידה תחת זרועו ותמצא מסייעתו. ניאשתיק כיסוי כדאמרי רבנן בשמש כי [א] [לעתיד לבוא הקב"ה מערטלו מנרתקו]. בכל יום היה זהבה ירוק והיום אדום. אמר רב חסדא ז' זהבים הן. זהב. וזהב טוב. וזהב שחוט. וזהב אופיר. וזהב מופז. וזהב סגור. וזהב פרוים.

א) כצ"ל, ע"פ הערוך ערך נרתק.

תוס' ישנים

דמתן דמים נמי במשמע מ"מ קאמר שפיר על קטרת יצא דבר שבמשמע שהרי אין כפרתו מפורשת על מה כמו במתן דמים שכפרתן מפורשת לדבר אחד כך פי' ה"ר אלחנן וריב"א פי' דלהכי קרי ליה מעלה טפי ממתן דמים לפי שהוא בשתיקה אבל במתן דמים היה מונה אחת שתים כו': פורשין היו מבין האולם ולמזבח בשעת הקטרה כו'. ואע"ג דבשעת מתן דמים נמי פרשי כדלקמן בסמוך משום דקטרת היה בכל יום נקט קטרת וגם יש פעמים שפורשין בקטרת ואין פורשין בשעת מתן דמים כדלקמן בסמוך: הא מה מעלה יש כו'. הא פשיטא דמעלה יש שאין יכול ליכנס בהיכל אלא לצורך דאית ביה אזהרה בפ' הקומץ רבה (דף כז.) אלא הכא איירי בפרישה שהיא לצורך עבודה: בשעת הקטרה מיהא פרשי מאי לאו בלפני ולפנים. ואע"ג דהשתא לא ידעי טעמא מאי דבהקטרה פורשין אפילו משל לפני ולפנים ובמתן דמים אין פורשין אלא [משל היכל] מ"מ הך ברייתא קשיא ליה לר' אלעזר: (ע"כ שייך לע"ל):

אתיא כפרה כפרה. תימה אמאי לא מיבעי ליה בקטרת מנא לן דפורשין בשעת הקטרה דהיכל דהא לא אשכחן פרישה אלא בקטרת דלפני ולפנים אבל בקטרת דהיכל שהוא כמו מתן דמים לא אשכחן מיהא פרישה ריב"א וי"ל כיון דקטרת הוי דבר שבמשמע יש [לפרוש] גם בשביל הקטרה דהיכל: ש"מ מעלות דאוריי'. פרש"י כל מעלות השנויות במסכת כלים (פ"א) מהר הבית ואילך ואין נראה לרבי דהא קתני התם עזרת נשים מקודשת ממנו שאין טבול יום נכנס לשם כו' והוא מדרבנן האמר התוספתא שמדשו בה דברים ואמרו טבול יום לא יכנס למחנה לויה ול"ל [דכמתן] נגד מצורע נשים קאמר דהיא מדאוריי' דהא בסוטה (דף כ:) גבי הוציאוה שלא תטמא העזרה משמע שאפי' טמא מת אי מת יכול ליכנס שם אלא יש לפרש מעלות דמחנה שכינה או מעלות השנויות בין האולם למזבח דמס' כלים כי דאורייתא: ש"מ מעלות דאורייתא. פי' ר"ם מעלות אחרים דקדושות שמנינו בכ"מ בעזרה דקילי מבין האולם ולמזבח דאורייתא ולהכי גזור רבנן בין האולם למזבח טפי משאר עזרה שהוא קדוש יותר מן התורה דאי אמרת דרבנן נינהו שאינו קדוש יותר מן עזרה כלל אלא מדרבנן בעזרה נמי ליגזור ואין נראה לריב"א דהא מעלות טובא איכא ביניהם דאע"ג דרבנן נינהו החמירו בין האולם ולמזבח יותר משאר עזרה וה"נ

דאילו מהיכל פרשי בין בקדושה דידיה. הכי פירושא לדידך לא הוה ליה למתני האי ליסנא דבין בשעת הקטרה וכו' אלא הכי איבעי ליה למתני שבהיכל פורשין בין בקדושה דידיה בין בקדושה דלפני ולפנים דמשמע בין דקטרת בין דמתן דמים ובין האולם ולמזבח אין פרישה אלא בקדושה דהיכל דקטרת ולמתן דמים ואמאי נקטה הקטרת דמשמע הקטרת ותו לא בשלמא לדידי דאמרי דפורשין בין האולם ולמזבח אף בשעת הקטרה לפני ולפנים ולא במתן דמים דלפני ולפנים ניחא הא דנקט הקטרה ומשני שם פרישה אחת היא ותנא הקטרה משום דעיקר קרא איירי בה וה"ה במתן דמים:

אתיא כפרה כפרה מיוה"כ. תימה לי בשלמא שעירי עבודת כוכבים כתיב בהן כפרה בפרשת שלח אבל פר כהן משיח דלא כתב ביה כפרה אע"ג דאיתקש לפר העלם דבר מנלן למאן דאמר בפרק איזהו מקומן (זבחים דף נ.) דדבר הלמד בג"ש אין חוזר ומלמד בהיקש והא פר העלם גופיה בגזירה שוה דכפרה כפרה גמר ויש לומר למאן דאמר בזבחים פרק בית שמאי (דף מ:) לפר זה פר העלם ואע"ג דקרא בדידיה איירי איצטריך למיהוי מאי דאתיא ליה מהיקשא כמאן דכתב בגופיה לדידיה ניחא הכא דאיכא למימר כי היכי דאמרינן דאהני לפר זה פר העלם למאי דילפינן ליה בהיקשא מפר כהן משוח למיהוי כמאן דכתב בגופיה הכי נמי אהני להאי מילתא דהכא דגמרינן מיוה"כ למיהוי כמאן דכתב בגופיה ולמאן דאמר לפר זה פר יום הכפורים יש לומר דלדידיה לא קשיא דהא כיון דדריש ועשה לפר זה פר יום הכפורים כאשר עשה לפר זה פר כהן משיח הרי איתקשו פר יוה"כ ופר כהן משיח להדדי וגמר מפר יוה"כ לפרישה דאף על גב דשעירי עבודת כוכבים דילפינן להו התם מדכתב החטאת בפר העלם ודרשינן מיניה שעירי עבודת כוכבים לא חשיב להו התם כאילו הוקשו לפר כהן משיח אלא לפר העלם דכתב ביה קרא שאני התם דהחטאת ייתורא בעלמא הוא ואין במשמעותו שיהא מוקש לפר כהן משיח אבל פר כהן משיח ופר יום הכפורים בהאי לישנא דקרא משמע שהוקשו זה לזה ועשה לפר זה דהיינו פר כהן כאשר עשה לפר יום הכפורים וכן פירש שם ריצב"א אמילתא אחריתי:

בכל יום לא היה לה ניאשתיק. פרש"י טבעת להשמיע קול כדכתיב ונשמע קולו בבואו אל הקודש ובירושלמי גרסינן נרתק שלא יכווה ונראה לריב"א כעין נרתק של עור היה עשוי סביב ידה של מחתה לאחוז בה שלא יכווה משום דכל כלי מתכות אם מקצתו חם כולו ולפיכך היה צריך היום נרתק יותר מבשאר ימים לפי שהיו הגחלים שוהים במחתה זמן מרובה עד שהיתה חמה הרבה ושוב מוציא אותה שהיא אחת מהעבודות הוצאת כף ומחתה ופריך בירושלמי ואינו חוצץ ומשני קובעו במסמר כלומר על ידי מסמרין היה נקבע אותו נרתק לבית יד שיהא בטל ויחשב כגוף המחתה: **זהב** טוב. מפרש בירושלמי כשצורפים אותו אינו נחסר כלום וזהב מופז על שם מקומו:

[ה] **והיום** מקיתון של זהב. דאמר בפרק שני דזבחים (דף כב.) דבכל כלי שרת מקדש דכתיב ירחצו לרבות שאר כלי שרת. ריב"א:

רבי

אלא בשעת הקטרה והא איכא הא מעלה דאילו מהיכל פרשי בין בקדושה דידיה בין בקדושה דלפני ולפנים ואילו מבין האולם ולמזבח לא פרשי אלא בקדושה דהיכל אמר רבא שם פרישה אחת היא אמר מר כך פורשין בשעת מתן פר כהן משיח ופר העלם דבר של צבור ושעירי עבודת כוכבים מנא לן א"ר פדת אתיא כפרה כפרה מיוה"כ אמר רב [א]אחא בר אהבה שמע מינה מעלות דאורייתא והכי גמירי להו דאי ס"ד דרבנן מאי שנא בין האולם ולמזבח דילמא מיקרו ועיילי מכולה עזרה נמי נפרשו דילמא מיקרו ועיילי בין האולם ולמזבח כיון דלא מפסיק מידי לא מינכרא מילתא עזרה כיון דאיכא מזבח החיצון דמפסיק מינכרא מילתא אמר רבא ש"מ [ב]קדושת אולם והיכל חדא מילתא היא דאי ס"ד שתי קדושות נינהו אולם [ג]גופיה גזירה וניקום ונגזור גזירה לגזירה לא אולם ובין האולם ולמזבח חדא קדושה היא היכל ואולם שתי קדושות: בכל יום היה חותה בשל כסף וכו': מ"ט [ד]התורה חסה על ממונן של ישראל: והיום חותה בשל זהב ובה היה מכנים: מ"ט [ה]משום חולשא דכ"ג: בכל יום בשל ארבעת קבין וכו': תנא [ו]נתפזרו לו [ז]קב גחלים מכברן לאמה תני חדא קב ותניא אידך קביים בשלמא הך דהני קב רבנן אלא הך דתני קביים מני לא רבנן ולא רבי יוסי אמר רב חסדא רבי ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה היא דתניא ר' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה אומר בשל קביים היה מכנים רב אשי אמר אפילו תימא רבי יוסי והכי קאמר בכל יום היה חותה בשל סאה מדברית ומערה לתוך שלשת קבין ירושלמיות: בכל יום היתה כבידה והיום קלה: תנא בכל יום היתה גלדה עבה והיום רך בכל יום היתה קצרה והיום ארוכה מ"ט [ח]כדי שתהא זרועו של כ"ג מסייעתו תנא [ט]בכל יום לא היה לה ניאשתיק והיום היה לה ניאשתיק דברי בן הסגן: בכל יום היה זהבה ירוק: א"ר חסדא שבעה זהבים הן זהב וזהב טוב [1]וזהב אופיר [2]וזהב מופז [3]וזהב שחוט [4]וזהב סגור [5]וזהב פרוים זהב וזהב טוב דכתיב [6]וזהב הארץ ההוא טוב זהב אופיר דאתי מאופיר זהב מופז

שדומה

בקדושה. מתן דמים: **שם פרישה אחת** (א). כולה חדא מעלה היא דמהיכל פרשי [משום] לפני ולפנים בין בשביל הקטרה ובין בשביל מתן דמים ומבין האולם ולמזבח לא [פרשי] בשביל לפני לפנים כלל וכיון דאשמועינן דמשום הקטרה דלפני ולפנים לא פרשי לא איצטריך לאשמועינן משום מתן דמים: **מעלות דאורייתא.** מעלות שמנו חכמים במשנה במסכת כלים בפ"ק (משנה ח) דקאמר התם הר הבית מקודש מירושלים והחיל מהר הבית ועזרת נשים מן החיל ועזרת ישראל משל נשים ושל כהנים משל ישראל ובין האולם ולמזבח מן העזרה וההיכל מבין האולם ולמזבח דאורייתא נינהו הלכה למשה מסיני והכי גמירי להו הלכך לענין פרישה (ב) נמי דקרא לא איצטריך פרישה אלא מהיכל כדכתיב [ז] וכל אדם לא יהיה באהל מועד ואתו רבנן וגזור בין האולם ולמזבח דילמא מיקרי ועייל להיכל ולא נמשכה שאר עזרה לאותה גזירה שהרי בין האולם ולמזבח קדושה אחת היא ושאר כל העזרה קדושה אחת ובין האולם למזבח גופה גזירה והויא לה שאר עזרה גזירה לגזירה ואי סלקא דעתך מעלות דקתני התם דרבנן נינהו אבל מדאורייתא בין האולם ולמזבח וכל העזרה חדא קדושה היא מ"ש כו': **מכולה עזרה נמי [נפרשו].** משום הא גזירה גופה דהא כולה חדא גזירה: **ש"מ.** מדגזר בין האולם ולמזבח פרישה: **קדושת היכל ואולם חדא היא.** ואולם נמי אהל מועד מיקרי ועביד הרחקה לפרוש מבין האולם ולמזבח (ג) פרישה לכל העזרה דילמא עייל לאולם וקא עבר אלא יהיה באהל מועד: **אולם ובין האולם ולמזבח חדא היא.** וכי גזור אולם אטו היכל אימשיך האויר דבין האולם בההיא גזירה: **חסה על ממונן.** ואנן נמי חסינן ומתיית גחלים שוחקת את הכלי וממסרתו: **משום חולשא.** שטורח הוא לערות מכלי אל כלי: **קב גחלים.** כשמערה של ארבעת קבין לתוך של שלשה מתפזר לו קב גחלים הוא מכבדו [ט] לתוך אמה סילון של עזרה היוצאת לנחל קדרון: **ולא רבי יוסי.** דאי ר' יוסי שלשה מתפזרין: **בשל קביים היה מכנים.** וחותה בשל ד' קבין כרבנן שאמרו בשל ד' קבין היה חותה: **סאה מדברית.** ששת קבין מדבריות וכשבאו לירושלים הוסיפו שתות על המדות ונעשות ששת קבין מדבריות חמש ירושלמיות וכשחותה בשל סאה מדברית ומערה לתוך שלשת קבין ירושלמיות נתפזרו לו (ד) קביין ירושלמיות: **היה גלדה עבה.** דופנה עבה לכך היתה כבדה: **רך.** דק: **ניאשפיק.** טבעת כרלשה שמקשקש ומשמיע קול משום ונשמע קולו בבואו וגו' (שמות כח): **וזהב הארץ ההוא טוב.** מכלל דאיכא זהב שאינו טוב:

שדומה

מסורת הש"ס

א) י"נ אדא, ב) [ערכין ב. זבחים נח:], ג) [מילה ג. וש"נ], ד) [לעיל לט. וש"נ], ה) תמיד לג., ו) [תוספתא פ"ב ה"י] [ושם איתא הגיר' ופתיק], ז) [ויקרא טז], ח) שייך למשנה לעיל דף מג:.

תורה אור השלם

1. וְגַם אֳנִי חִירָם אֲשֶׁר נָשָׂא זָהָב מֵאוֹפִיר הֵבִיא מֵאֹפִיר עֲצֵי אַלְמֻגִּים הַרְבֵּה מְאֹד וְאֶבֶן יְקָרָה: מלכים א י יא
2. וַיַּעַשׂ הַמֶּלֶךְ כִּסֵּא שֵׁן גָּדוֹל וַיְצַפֵּהוּ זָהָב מוּפָז: מלכים א י יח
3. וַיַּעַשׂ הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה מָאתַיִם צִנָּה זָהָב שָׁחוּט שֵׁשׁ מֵאוֹת זָהָב יַעֲלֶה עַל הַצִּנָּה הָאֶחָת: מלכים א י טז
4. וְכֹל כְּלֵי מַשְׁקֵה הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה זָהָב וְכֹל כְּלֵי בֵית יַעַר הַלְּבָנוֹן זָהָב סָגוּר אֵין כֶּסֶף נֶחְשָׁב בִּימֵי שְׁלֹמֹה לִמְאוּמָה: דברי הימים ב ט כ
5. וַיְצַף אֶת הַבַּיִת אֶבֶן יְקָרָה לְתִפְאָרֶת וְהַזָּהָב זְהַב פַּרְוָיִם: דברי הימים ב ג ו
6. וּזֲהַב הָאָרֶץ הַהִוא טוֹב שָׁם הַבְּדֹלַח וְאֶבֶן הַשֹּׁהַם: בראשית ב יב

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה שם פרישה אחת היא. כולה חדא מעלה היא דמהיכל פרשי בין בשביל הקטרה ובין בשביל מתן דמים דלפני ולפנים ומבין האולם ולמזבח לא בשביל כנ"ל: (ב) ד"ה מעלות כו' הלכך לענין פרישה דקרא נמי לא איצטריך: (ג) ד"ה קדושת היכל כו' לפרוש מבין האולם ולמזבח דילמא עייל לאולם כו' כנ"ל ותיבות פרישה לכל העזרה נמחק: (ד) ד"ה סאה כו' נתפזרו לו ב' קבין ירושלמיות:

מוסף רש"י

וניקום ונגזור גזירה לגזירה. הא דאמרינן בכולי הש"ס שאין גוזרין גזרה לגזרה, מהאי קרא נפקא (ויקרא יח) ושמרתם את משמרתי עשו משמרת, כלומר גדר למשמרתי לתורתי, ולא משמרת למשמרת, שלא יעשו גדר לגדר (ביצה ג:). התורה חסה על ממונן של ישראל. שנאמר (ויקרא יד) וצוה הכהן ופנו את הבית וגו', על מה חסה תורה, על פכין של כלי חרס שאין להם טהרה במקוה, א"כ חסה על ממון קל כ"ש על ממון חשוב, א"כ חסה על ממונו של רשע, קל וחומר על ממונן של צדיקים (לעיל לט. ועי"ש מוסף רש"י).

תוס' ישנים (המשך)

החמירו כי יותר ועוד דקתני התם א"ר יוסי בחמשה דברים בין האולם למזבח שוה להיכל שאין בעלי מומין ופרועי ראש ושתויי יין ושלא רחוץ ידים ורגלים נכנסים לשם ופורשין מבין האולם למזבח משמע שכל אלו המעלות שוות וכולהו מדרבנן ופי' ריב"א ש"מ הני מעלות דאורייתא נינהו וגמרא גמירי להו הכי דפורשין דאי אמרת דרבנן נינהו ובין האולם למזבח גזרה שלא יכנס בהיכל בעזרה נמי ליגזור מיהו אומר רבי כי יכול ר"ם לדחות דבאזהרה דשתויי יין ומחוייבי אתא ליה שפיר שאסרו ליכנס בין האולם למזבח פן יכנס להיכל [כיון שהאזהרה מדרבנן אבל בפרישה] יש להחמיר כמו בין בעזרה כדי שלא יכנס להיכל כיון שהאזהרה מן התורה ור"ם פי' בן משום דכתיב וכל אדם לא יהיה באהל מועד משמע דאפרישה דהקטרה לא גמירי מעלה אלא כתיבא בהדיא אך י"ל דגמרא גמירי קאי אבין אולם למזבח כמו שכתוב בפסוק בהדיא גבי פרישה דהיכל ועוד י"ל כי ר"ם פי' בן משום דאמרי' לקמן בסמוך גבי אמר רבא ש"מ קדושת היכל ואולם חדא היא כו' היא גופה גזרה כו' ומנין לו דגזרה היא הא תאמרו ש"מ מעלות דאורייתא ואין נראה דקאי ש"מ דרבא על דיחויא דש"מ דלעיל ע"כ נראה לרבי עתה כפי' ר"ם אך שלא נעמיד מעלות על קדושת עזרת נשים אלא בשל בין אולם למזבח: כיון דלא מפסיק מידי לא מינכרא כו'. וא"ת אמאי לא מוכח דמעלות דאורייתא נינהו דאמרינן לעיל לא שנו אלא בשעת הקטרה דהיכל אבל בשעת הקטרה דלפני ולפנים לא גזרו כל כך וי"ל כמו שפירש ה"ר יוסף דבעינן שיעמדו שם כדי שיוכלו לראות שלא יתקן מבחוץ ויכנים כדרך הצדוקין ולעיל שפי' לראות בתוך חלל שני הפרוכת אבל ת"מ מאי דאפשר לתקן מתקנין וגם שם אינו יכול לתקן כל כך א): גחלים איכא ואיכא וחסה מן המאוכלות הפנימיות כו'. רבינו יעקב לא גרים ליה הכא אלא בפ"ק דתמיד גרים ליה גבי תרומת הדשן אבל גבי קטרת בעינן גחלים לוחשות ורבינו שמואל כתב נמי דבסדר המשנה לא גרים ליה אבל בתמיד תנן ליה גבי קטרת של כל יום ופירש הטעם משום דתניא בת"כ מנין שמחה אם כבתה על גבי גחלים ת"ל גחלי אש הלכך תנן הפנימיות שאין כהן לכבות אש הוא (אינו) נוטל (והיה) [והאי קרא] ביוה"כ [כתיב]: והיום חותה בשל זהב. כפי' ג' דלאם הפנה (דף כו.) אמרינן דחותה כל יתגאה כלבשו כי במלבושי זהב קאמרינן דאין קטיגור נעשה סניגור:

א) עיין בריטב"א בריש סוגיין ד"ה לא שנו ובדבריו יש להגיה גם כאן, ועי' בש"י. ב) צ"ל בלבוש.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones